

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Cui virtuti opponatur, vtrum scilicet liberalitati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Est Augu. in
lib. de spiri
tu, & littera,
ca. 4. a medi
seal. 3.

dicit * gloss. Bona est lex, quae dum concupiscentiam prohibet, omne malum prohibet: uidetur autem lex specialiter prohibere concupiscentiam auaritia. unde dicitur Exod. 20. Non concupisces rem proximi tui. ergo concupiscentia auaritia est omne malum. Et ita auaritia est generale peccatum.

SED CONTRA est, quod ad Ro. 1. Auaritia connumeratur inter alia specialia peccata, ubi dicitur. Repletus omni iniquitate, malitia, fornicatione, auaritia &c.

e. 2. q. 72. ar.
quo. 1.

RESP. Dicendum, quod peccata sortiuntur speciem secundum obiecta, ut supra habitum est: obiectum autem peccati est illud bonum in quod tendit inordinatus appetitus. & ideo ubi est specialis ratio boni, quod inordinate appetitur, ibi est specialis ratio peccati.

Alia autem est ratio boni utilis, & boni delectabilis: diuitiarum autem secundum se habent rationem utilis. Ea enim ratione appetuntur in quantum in usum hominis cedunt: & ideo speciale quoddam peccatum est auaritia, secundum quod est immoderatus amor habendi possessiones, quae nomine pecuniae designantur, ex qua sumitur auaritia nomen. Verum quia uerbum habendi secundum primariam impositionem ad possessiones pertinere uidetur, quarum sumus totaliter domini, ad multa alia deriuatur. Sicut dicitur homo habere sanitatem, uxorem, uestimentum, & alia huiusmodi, ut patet in praedicamentis, per consequens etiam, & nomen auaritiae ampliatur est ad omnem immoderatum appetitum habendi quaecumque rem, sicut * Gregor. dicit in quadam Homilia. quod auaritia est non solum pecuniae, sed etiam scientiae, & altitudinis, cum supra debitum modum sublimitas ambitur: & secundum hoc auaritia non est speciale peccatum. Et hoc etiam modo loquitur * August. de auaritia in autoritate inducta. Unde patet responsio ad Primum.

Homil. 6. in
Euang. in cer
prin. & me.

Citata in ar
gum. 1.

AD II. Dicendum, quod omnes res exteriores, quae ueniunt in usum humanae uitae, nomine pecuniae intelliguntur, in quantum habent rationem boni utilis. Sunt autem quaedam exteriora bona, quae potest aliquis pecunia consequi, sicut uoluptates, & honores, & alia huiusmodi, quae habent aliam rationem appetibilitatis: & ideo illorum appetitus non proprie dicitur auaritia, secundum quod est uitium speciale.

AD III. Dicendum, quod gloss. illa loquitur de concupiscentia inordinata cuiuscumque rei. Potest enim intelligi, quod per prohibitionem concupiscentiae rerum possessorum, prohibeantur quarumcumque rerum concupiscentiae, quae per res possessas haberi possunt.

¶ Super Quaestione
118. Articulus ter
tium, & quartum.

ARTICULVS III.

Utrum auaritia opponatur liberalitati.

AD TERTIUM sic proceditur.

VIDETUR, quod auaritia non opponatur liberalitati, quia supra illud Matth. 5. Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, * Chrysostomus dicit, quod duplex est iustitia, una generalis, & alia specialis, cui opponitur auaritia. & hoc idem * Philosophus dicit in 5. Ethico. ergo auaritia non opponitur liberalitati.

¶ 2. Praeter. Peccatum auaritia in hoc consistit, quod homo transcendit mensuram in rebus possessis: sed huiusmodi mensura statuitur per iustitiam. ergo auaritia

directe opponitur iustitiae, & non liberalitati.

¶ 3. Prae. Liberalitas est uirtus media inter duo uitia contraria, ut patet per * Philosophum in 2. & 4. Ethico. sed auaritia non habet partem contrariam, & ut patet per * Philosophum in 5. Ethico. ergo auaritia non opponitur liberalitati.

SED CONTRA est, quod sicut dicitur Ecc. 5. Auarus non implebitur pecunia: & qui amat diuitias, fructum non capiet ex eis: sed non implebitur pecunia, & inordinate eas amare est contrarium liberalitati, quod in appetitu diuitiarum modum tenet. ergo auaritia opponitur liberalitati.

RESP. Dicendum, quod auaritia importat immoderantiam quandam circa diuitias modice. Vno modo, immediate circa ipsam acceptionem, & conuersionem diuitiarum, in quantum scilicet aliquis acquirit pecuniam ultra debitum aliena surripiendo, uel retinendo, & sic opponitur iustitiae. Et hoc modo accipitur auaritia Ezech. 22. ubi dicitur. Princeps eius in medio eius quasi lupi rapientes praedam ad effundendum sanguinem, & auara lucra sectanda. Alio modo, importat immoderantiam circa interiores affectiones diuitiarum, puta, cum quis nimis amat, uel desiderat diuitias, aut nimis delectatur in eis, et si nolit rapere aliena: & hoc modo, auaritia opponitur liberalitati, quae moderatur huiusmodi affectiones, ut * dicitur in 2. ad Cor. 9. Praeparate uos ad modum benedictionis, quae parata est. Et sic quasi benedictionem, non quasi auaritia, gloss. scilicet, ut delectet pro dato, & parum sit quod dedit.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Chrysostomus & Philosophus loquuntur de auaritia primo modo dicta. Auaritiam autem secundo modo dictam nominat Philosophus illiberalitatem.

AD II. Dicendum, quod iustitia proprie statuit mensuram in acceptionibus, & conseruationibus diuitiarum, secundum rationem debiti legalis, ut homo non accipiat, nec retineat alienum: sed liberalitas constituit mensuram rationis generalis, quidem in interioribus affectionibus, & per consequens in exteriori acceptione, & conseruatione pecuniarum, & emittit ne earum, secundum quod exteriori acceptione procedunt, non obediunt rationem debiti legalis, sed debiti moralis, quod attenditur

Supr. q. 107.
art. 2. cor. &
q. 118. art. 5.
ad 3. & mal.
q. 13. art. 2.
ad 10. & 4.
Ethi. 1. ca. 4.
per totum, &
1. ca. 5. fin.

Homil. 6.
ex uariis lo
eis in Matte
tomo 2.
Lib. 5. c. 1. &
2. tomo 5.

¶ Articulus 3. & 4. si
mul nota, quod auari
ta, ut opponitur libe
ralitati, non est ex suo
genere peccatum mor
tale, sed ex fine, si. f.
pecunia amare, ut
ultimus finis. Et ideo
in littera dicitur, quod
tunc est peccatum mor
tale, quando praepo
nitur amor Dei, quod
propter eam, trans
gredi quis non cura
ret praepcepta Dei.
Haec enim declara
tio ex communibus

secundum regulam rationis.
 AD TERTIUM dicendum, quod auaritia secundum quod opponitur iustitiae, non habet vitium oppositum, quia auaritia consistit in plus habendo quam debeat secundum iustitiam. Et huic opponitur minus habere, quod non habet rationem culpe, sed poenae: sed auaritia secundum quod opponitur liberalitati, habet vitium prodigalitatis oppositum.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum auaritia semper sit peccatum mortale.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quod auaritia semper sit peccatum mortale. Nullus enim est dignus morte, nisi pro peccato mortali: sed propter auaritiam homines digni sunt morte. Cum n. apost. ad Roma. i. praemississet, Repletos omni iniquitate, fornicatione, auaritia &c. subdit, qui talia agunt, digni sunt morte. ergo auaritia est peccatum mortale.

¶ 2 Praet. Minimum in auaritia est quod aliquis inordinate retineat sua: sed hoc videtur esse peccatum mortale. dicit n. * Basil. Est panis famelicis quem tu tenes, nudi tunica quam conseruas, indigetis argentum quod possides. Quocirca tot iniuriarum, quot exhibere valeres, sed iniuriari alteri est peccatum mortale, quia contrariatur dilectioni proximi. ergo multo magis omnis auaritia est peccatum mortale.

¶ 2 Praet. Nullus excecatur spirituali caecitate, nisi per peccatum mortale, quod animam priuat lumine gratiae: sed secundum Chrysost. tenebra animae est pecuniarum cupiditas. Ergo auaritia, quae est pecuniarum cupiditas, est peccatum mortale.

SED CONTRA est, quod I. ad Corinth. 3. super illud, Si quis aedificauerit super hoc fundamentum &c. dicitur quod lignum, foenum, & stipulam superaedificat ille qui cogitat quae mundi sunt, quomodo placeat mundo, quod pertinet ad peccatum auaritiae. Ille autem qui aedificat lignum, foenum, & stipulam, non peccat mortaliter, sed venialiter. De eo enim dicitur quod saluus erit sic quasi per ignem. ergo auaritia quandoque est veniale peccatum.

RESPOND. Dicendum, quod sicut dicitur, dicitur est, auaritia dupliciter dicitur. Vno modo, secundum quod opponitur iustitiae, & hoc modo ex genere suo est peccatum mortale. Sic n. ad auaritiam pertinet quod aliquis iniuste accipiat, vel retineat res alienas, quod pertinet ad

Arapiam, vel furtum, quae sunt peccata mortalia, ut supra habitum est. Contingit tamen in hoc genere auaritiae aliquid esse peccatum veniale propter imperfectionem actus, sicut supra dictum est, cum de furto ageretur. Alio modo potest accipi auaritia secundum quod opponitur liberalitati, & secundum hoc importat inordinatum amorem diuitiarum. Si ergo intantum amor diuitiarum crescat, quod praefatur charitati, ut scilicet propter amorem diuitiarum aliquis non vereatur facere contra amorem Dei, & proximi, sic auaritia erit peccatum mortale. Si autem inordinatio amoris intra hoc sistat, ut scilicet homo, quantumuis superflue diuitias amet, non tamen praefert earum amorem amori diuino, ut si propter diuitias non velit aliquid facere contra Deum, & proximum, sic auaritia est peccatum veniale.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod auaritia connumeratur peccatis mortalibus secundum illam rationem, quae est peccatum mortale.

AD SECUNDVM dicendum, quod Basil. loquitur in illo casu, in quo aliquis tenetur ex debito legali bona sua pauperibus erogare vel propter periculum necessitatis, vel etiam propter superfluitatem debitorum.

AD TERTIUM dicendum, quod cupiditas diuitiarum obtenebrat animam proprie, quoniam excludit lumen charitatis, praefert deo amorem diuitiarum amori diuino.

ARTICVLVS V.

Vtrum auaritia sit maximum peccatorum.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur quod auaritia sit maximum peccatorum. Dicitur n. Eccl. 10. Auaro nihil est scelestius. & postea subditur. Nihil est iniquius quam amare pecuniam. Hic enim & animam suam venale habet. & * Tullius dicit in 1. de Offic. Nihil est tantum angustum animi, tamque paruum, quam amare pecuniam: sed hoc pertinet ad auaritiam. ergo auaritia est grauissimum peccatorum.

¶ 2 Praet. Tanto aliquod peccatum est grauius, quanto magis charitati contrariatur, sed auaritia maxime contrariatur charitati. dicit enim * Aug. in lib. 8. 3. quod venenum charitatis est cupiditas. ergo auaritia est maximum peccatorum.

¶ 3 Praet. Ad grauitatem peccati pertinet quod sit incurabile. Vnde & peccatum in Spiritum sanctum dicitur grauissimum, quia est irremissibile: sed auaritia est peccatum insanabile. vnde dicit * Phil. in 4. Eth.

Secunda Secundae S. Tho.

tra indigentium vilitatem occupatur, quod 66. ar. 6 quia quod in eorum vultu cadere debet, occupatur. Et ut Basil. dixit, ipsorum indigentium est ex debito, licet non de facto. Et ideo indigentibus sit iniuria non dispensando superflua, quam iniuriam princeps, qui custos iusti est, ex officio auferre potest, & debet, si constiterit euidenter.

¶ Ad obiectionem autem in oppositum dicitur, quod licet nulli determinato pauperi sit acquisitum ius ut debeat sibi id quod diues habet de superfluo, quia ex arbitrio diuitis pendet dispensatio ut huic vel illi indigenti detur: quia tamen communi bono hominum acquisitum est ius, ut quae superflue vni, dentur indigentibus: ideo princeps, cuius est curam habere de communi bono, potest ex officio ad hoc cogere tales diuites. Et quia violario legalis debiti in diuitis iustitiam violat, non liberalitatem, ut patet ex littera, in iustitia autem ex suo genere est peccatum mortale, vitio contra bonum proximi, ut ex superius habitis didicimus ideo diues non dispensans superflua, sed cumulans ad emendum sibi dominium, ex sola ascendendi libidine non solum illicito agit propter libidinem dominandi, & inordinatum amorem pecuniae: sed mortaliter peccat contra proximum indigentem, occupando sibi superflua, quae pauperibus debentur, ex hoc ipso quod superflua sunt, ut habes ex Basilio, & littera &c. Et per hoc patet solutio duobus in 1. art. in soluti.

¶ Et quia violario legalis debiti in diuitis iustitiam violat, non liberalitatem, ut patet ex littera, in iustitia autem ex suo genere est peccatum mortale, vitio contra bonum proximi, ut ex superius habitis didicimus ideo diues non dispensans superflua, sed cumulans ad emendum sibi dominium, ex sola ascendendi libidine non solum illicito agit propter libidinem dominandi, & inordinatum amorem pecuniae: sed mortaliter peccat contra proximum indigentem, occupando sibi superflua, quae pauperibus debentur, ex hoc ipso quod superflua sunt, ut habes ex Basilio, & littera &c. Et per hoc patet solutio duobus in 1. art. in soluti.

¶ Ad tertiū dicendum, quod cupiditas diuitiarum obtenebrat animam proprie, quoniam excludit lumen charitatis, praefert deo amorem diuitiarum amori diuino.

ARTICVLVS V.

Vtrum auaritia sit maximum peccatorum.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur quod auaritia sit maximum peccatorum. Dicitur n. Eccl. 10. Auaro nihil est scelestius. & postea subditur. Nihil est iniquius quam amare pecuniam. Hic enim & animam suam venale habet. & * Tullius dicit in 1. de Offic. Nihil est tantum angustum animi, tamque paruum, quam amare pecuniam: sed hoc pertinet ad auaritiam. ergo auaritia est grauissimum peccatorum.

¶ 2 Praet. Tanto aliquod peccatum est grauius, quanto magis charitati contrariatur, sed auaritia maxime contrariatur charitati. dicit enim * Aug. in lib. 8. 3. quod venenum charitatis est cupiditas. ergo auaritia est maximum peccatorum.

¶ 3 Praet. Ad grauitatem peccati pertinet quod sit incurabile. Vnde & peccatum in Spiritum sanctum dicitur grauissimum, quia est irremissibile: sed auaritia est peccatum insanabile. vnde dicit * Phil. in 4. Eth.

Secunda Secundae S. Tho.

tra indigentium vilitatem occupatur, quod 66. ar. 6 quia quod in eorum vultu cadere debet, occupatur. Et ut Basil. dixit, ipsorum indigentium est ex debito, licet non de facto. Et ideo indigentibus sit iniuria non dispensando superflua, quam iniuriam princeps, qui custos iusti est, ex officio auferre potest, & debet, si constiterit euidenter.

¶ Ad obiectionem autem in oppositum dicitur, quod licet nulli determinato pauperi sit acquisitum ius ut debeat sibi id quod diues habet de superfluo, quia ex arbitrio diuitis pendet dispensatio ut huic vel illi indigenti detur: quia tamen communi bono hominum acquisitum est ius, ut quae superflue vni, dentur indigentibus: ideo princeps, cuius est curam habere de communi bono, potest ex officio ad hoc cogere tales diuites. Et quia violario legalis debiti in diuitis iustitiam violat, non liberalitatem, ut patet ex littera, in iustitia autem ex suo genere est peccatum mortale, vitio contra bonum proximi, ut ex superius habitis didicimus ideo diues non dispensans superflua, sed cumulans ad emendum sibi dominium, ex sola ascendendi libidine non solum illicito agit propter libidinem dominandi, & inordinatum amorem pecuniae: sed mortaliter peccat contra proximum indigentem, occupando sibi superflua, quae pauperibus debentur, ex hoc ipso quod superflua sunt, ut habes ex Basilio, & littera &c. Et per hoc patet solutio duobus in 1. art. in soluti.

¶ Et quia violario legalis debiti in diuitis iustitiam violat, non liberalitatem, ut patet ex littera, in iustitia autem ex suo genere est peccatum mortale, vitio contra bonum proximi, ut ex superius habitis didicimus ideo diues non dispensans superflua, sed cumulans ad emendum sibi dominium, ex sola ascendendi libidine non solum illicito agit propter libidinem dominandi, & inordinatum amorem pecuniae: sed mortaliter peccat contra proximum indigentem, occupando sibi superflua, quae pauperibus debentur, ex hoc ipso quod superflua sunt, ut habes ex Basilio, & littera &c. Et per hoc patet solutio duobus in 1. art. in soluti.

¶ Ad tertiū dicendum, quod cupiditas diuitiarum obtenebrat animam proprie, quoniam excludit lumen charitatis, praefert deo amorem diuitiarum amori diuino.

ARTICVLVS V.

Vtrum auaritia sit maximum peccatorum.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur quod auaritia sit maximum peccatorum. Dicitur n. Eccl. 10. Auaro nihil est scelestius. & postea subditur. Nihil est iniquius quam amare pecuniam. Hic enim & animam suam venale habet. & * Tullius dicit in 1. de Offic. Nihil est tantum angustum animi, tamque paruum, quam amare pecuniam: sed hoc pertinet ad auaritiam. ergo auaritia est grauissimum peccatorum.

¶ 2 Praet. Tanto aliquod peccatum est grauius, quanto magis charitati contrariatur, sed auaritia maxime contrariatur charitati. dicit enim * Aug. in lib. 8. 3. quod venenum charitatis est cupiditas. ergo auaritia est maximum peccatorum.

¶ 3 Praet. Ad grauitatem peccati pertinet quod sit incurabile. Vnde & peccatum in Spiritum sanctum dicitur grauissimum, quia est irremissibile: sed auaritia est peccatum insanabile. vnde dicit * Phil. in 4. Eth.

Secunda Secundae S. Tho.

tra indigentium vilitatem occupatur, quod 66. ar. 6 quia quod in eorum vultu cadere debet, occupatur. Et ut Basil. dixit, ipsorum indigentium est ex debito, licet non de facto. Et ideo indigentibus sit iniuria non dispensando superflua, quam iniuriam princeps, qui custos iusti est, ex officio auferre potest, & debet, si constiterit euidenter.

¶ Ad obiectionem autem in oppositum dicitur, quod licet nulli determinato pauperi sit acquisitum ius ut debeat sibi id quod diues habet de superfluo, quia ex arbitrio diuitis pendet dispensatio ut huic vel illi indigenti detur: quia tamen communi bono hominum acquisitum est ius, ut quae superflue vni, dentur indigentibus: ideo princeps, cuius est curam habere de communi bono, potest ex officio ad hoc cogere tales diuites. Et quia violario legalis debiti in diuitis iustitiam violat, non liberalitatem, ut patet ex littera, in iustitia autem ex suo genere est peccatum mortale, vitio contra bonum proximi, ut ex superius habitis didicimus ideo diues non dispensans superflua, sed cumulans ad emendum sibi dominium, ex sola ascendendi libidine non solum illicito agit propter libidinem dominandi, & inordinatum amorem pecuniae: sed mortaliter peccat contra proximum indigentem, occupando sibi superflua, quae pauperibus debentur, ex hoc ipso quod superflua sunt, ut habes ex Basilio, & littera &c. Et per hoc patet solutio duobus in 1. art. in soluti.

¶ Et quia violario legalis debiti in diuitis iustitiam violat, non liberalitatem, ut patet ex littera, in iustitia autem ex suo genere est peccatum mortale, vitio contra bonum proximi, ut ex superius habitis didicimus ideo diues non dispensans superflua, sed cumulans ad emendum sibi dominium, ex sola ascendendi libidine non solum illicito agit propter libidinem dominandi, & inordinatum amorem pecuniae: sed mortaliter peccat contra proximum indigentem, occupando sibi superflua, quae pauperibus debentur, ex hoc ipso quod superflua sunt, ut habes ex Basilio, & littera &c. Et per hoc patet solutio duobus in 1. art. in soluti.

¶ Ad tertiū dicendum, quod cupiditas diuitiarum obtenebrat animam proprie, quoniam excludit lumen charitatis, praefert deo amorem diuitiarum amori diuino.

ARTICVLVS V.

Vtrum auaritia sit maximum peccatorum.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur quod auaritia sit maximum peccatorum. Dicitur n. Eccl. 10. Auaro nihil est scelestius. & postea subditur. Nihil est iniquius quam amare pecuniam. Hic enim & animam suam venale habet. & * Tullius dicit in 1. de Offic. Nihil est tantum angustum animi, tamque paruum, quam amare pecuniam: sed hoc pertinet ad auaritiam. ergo auaritia est grauissimum peccatorum.

¶ 2 Praet. Tanto aliquod peccatum est grauius, quanto magis charitati contrariatur, sed auaritia maxime contrariatur charitati. dicit enim * Aug. in lib. 8. 3. quod venenum charitatis est cupiditas. ergo auaritia est maximum peccatorum.

¶ 3 Praet. Ad grauitatem peccati pertinet quod sit incurabile. Vnde & peccatum in Spiritum sanctum dicitur grauissimum, quia est irremissibile: sed auaritia est peccatum insanabile. vnde dicit * Phil. in 4. Eth.

Secunda Secundae S. Tho.